

בראשית פרק כב

(א) ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני: (ב) ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק וְלֶךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמְרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים: (ג) וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמרו ויקח את שני נערו ואת יצחק בנו ויבקע עצי עלה ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלהים: ... (יב) ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשבת את בנך את יחידך ממני:

הש"

(א) **אחר הדברים האלה** - יש מרבתינו אומרים אחר דבריו של שטן, שהיה מקטרג ואומר מכל סעודה שעשה אברהם לא הקריב לפניך פר אחד או איל אחד, אמר לו כלום עשה אלא בשביל בנו, אילו הייתי אומר לו זבח אותו לפני לא היה מעכב. ויש אומרים אחר דבריו של ישמעאל שהיה מתפאר על יצחק שמל בן שלש עשרה שנה ולא מיחה, אמר לו יצחק באבר אחד אתה מיראני, אילו אמר לי הקב"ה זבח עצמך לפני לא הייתי מעכב: (יב) **כי עתה ידעתי** - מעתה יש לי מה להשיב לשטן ולאומות התמהים מה היא חבתי אצלך, יש לי פתחון פה עכשיו שרואים כי ירא אלהים אתה:

המב"

(א) **והאלהים נסה את אברהם** - ענין הנסיון הוא לדעתי, בעבור היות מעשה האדם רשות מוחלטת בידו, אם ירצה יעשה ואם לא ירצה לא יעשה, יקרא "נסיון" מצד המנוסה, אבל המנסה יתברך יצוה בו להוציא הדבר מן הכח אל הפועל, להיות לו שכר מעשה טוב לא שכר לב טוב בלבד. ודע כי השם צדיק יבחן (תהלים יא ה), כשהוא יודע בצדיק שיעשה רצונו וחפץ להצדיקו יצוה אותו בנסיון, ולא יבחן את הרשעים אשר לא ישמעו. והנה כל הנסיונות שבתורה לטובת המנוסה:

העמק דבר להנצי"ב

(א) **והאלהים נסה את אברהם**. דאע"ג שאין המקרא יוצא מידי פשוטו שהוא ענין נסיון וכדכתיב ה' צדיק יבחן. ואין לנו להתקשות למה לו לה' הנסיון היודע הכל מראש שהוא שאלת ידיע, ובחירה אשר שגבה מדעת אנושי ולנו לדעת כי גבהו דרכי ה' מדרכינו ומחשבותיו ממחשבותינו. בכ"ז לפי פשוטו לחוד והא מיותר שהרי אנו רואים שהוא נסיון. אלא יש בזה עוד משמעות כדאי ברבה ע"ז נסה מלשון נתת ליראיך נס להתנוסס (תהלים ס ו) היינו תגביהו על נס. הסבירו חז"ל שבזה הנסיון הגביהו כחו של א"י והעלהו לתכלית גדולת האומה הישראלית כאשר יבואר. וכבר המשילו חז"ל בב"ר כ"פ ענין נסיון בשלשה משלים. א' בקדירה שהקונה מנקש על קדירה טובה ולא על רעועה. ב' על פשתן טוב מכים הרבה וכל שמכים יותר משביח משא"כ פשתן רע. ג' על חמור טוב מוסיפים משאוי הרבה ומבחינים אולי ישא עוד יותר. וענין שלשה משלים. ללמדנו שנסיון בא בשלש בחינות. פעם בא כמשל קדירה שלא בא הנקיש על הקדירה הטובה כדי שיושב בזה. אלא כדי לדעת כמה חוזק הקדירה. ופעם בא כמשל הפשתן דלא בא הניקוש כדי לדעת אלא כדי להשביחו. ופעם בא כמשל החמור שלא בא כדי לדעת או כדי להשביח אלא באשר יש לבעליו רוב משא ומנסה את חמורו אולי ישא יותר וטוב לו. וכל מה שמוסיף החמור לישא מוסיף בעליו אח"כ במזונו. כך פעם בא נסיון לדעת כח צדקת האדם. וזה נקרא בחינה. פעם בא כדי שיוסיף להצטדק. דאע"ג שבכח האדם מונח זו הפעולה מ"מ כל עוד לא בא מעשה לידו ולא הוציא מכח אל הפועל לא נשרש זה הכח אצלו ע"כ מביאו הקב"ה לדי נסיון. והוא מתחזק ומוציא מכח אל הפועל ומשריש זה הכח בקרבו. ופעם בא הנסיון לעון הדור. ומטילים על הצדיק משא יסורים ואח"כ מקבל שכרו משלם. מעתה מלמדנו המדרש בפרשו זו שלא נחשוב דזה הנסיון בא כמשל הקדירה לבד בתורה בחינה וא"כ לא נתעלה א"י בזה לא כן אלא הגביהו הקב"ה כח נפשו הק' של א"י בפעולה זו וזהו משמעות נסה את אברהם מלשון נתת ליראיך נס להתנוסס ובמה שנשרש זה הכח בנפש אברהם שורש האומה הישראלית נשארה פעולה זאת לדורות. כאשר יבואר עוד במקרא י"ז. ועיי שמות ט"ז ד' דברים ח' ב' וט' ז'. עוד יש להעיר הא דלא כתיב הנסיון גם על יצחק שהרי כבר הי' בן ל"ז שנה. אבל לפנינו יבואר דתכלית פעולה זו על יצחק בא בשביל ישוב ישראל בארצם והוקבע לחמם ע"י תמידין והיי ראוי להיות כן ביצחק ביחוד אשר בלידתו יצא חוק בוועלם כמ"ש לעיל כ"א ג'. ולא הי' לשם נסיון והיי כשארי נסיונות שנתנסה אברהם ולא כתיב בהו שהיה נסיון. אך מה שהעלים הקב"ה מא"י הכונה זה היה רק בשביל נסיון:

Maimonides, *The Guide of the Perplexed* III:24

THE doctrine of trials is open to great objections: it is in fact more exposed to objections than any other thing taught in Scripture...

The sole object of all the trials mentioned in Scripture is to teach man what he ought to do or believe; so that the event which forms the actual trial is not the end desired: it is but an example for our instruction and guidance. Hence the words "to know (la-da'at) whether ye love," etc., do not mean that God desires to know whether they loved God; for He already knows it; but la-da'at, "to know," has here the same meaning as in the phrase "to know (la-da'at) that I am the Lord that sanctifieth you" (Exod. 31:13), i.e., that all nations shall know that I am the Lord who sanctifieth you...

The account of Abraham our father binding his son, includes two great ideas or principles of our faith. First, it shows us the extent and limit of the fear of God. Abraham is commanded to perform a certain act, which is not equaled by any surrender of property or by any sacrifice of life, for it surpasses everything that can be done, and belongs to the class of actions which are believed to be contrary to human feelings. He had been without child, and had been longing for a child; he had great riches, and was expecting that a nation should spring from his seed. After all hope of a son had already been given up, a son was born unto him. How great must have been his delight in the child! How intensely must he have loved him! And yet because he feared God, and loved to do what God commanded, he thought little of that beloved child, and set aside all his hopes concerning him, and consented to kill him after a journey of three days. If the act by which he showed his readiness to kill his son had taken place immediately when he received the commandment, it might have been the result of confusion and not of consideration. But the fact that he performed it three days after he had received the commandment, proves the presence of thought, proper consideration, and careful examination of what is due to the Divine command and what is in accordance with the love and fear of God. There is no necessity to look for the presence of any other idea or of anything that might have affected his emotions. For Abraham did not hasten to kill Isaac out of fear that God might slay him or make him poor, but solely because it is man's duty to love and to fear God, even without hope of reward or fear of punishment. We have repeatedly explained this. The angel, therefore, says to him, "For now I know," etc. (v. 12), that is, from this action, for which you deserve to be truly called a God-fearing man, all people shall learn how far we must go in the fear of God. This idea is confirmed in Scripture: it is distinctly stated that one sole thing, fear of God, is the object of the whole Law with its affirmative and negative precepts, its promises and its historical examples, for it is said, "If thou wilt not observe to do all the words of this Law that are written in this book, that thou mayest fear this glorious and fearful name, the Lord thy God," etc. (Deut. 28:58). This is one of the two purposes of the 'akedah (sacrifice or binding of Isaac).

The second purpose is to show how the prophets believed in the truth of that which came to them from God by way of inspiration...

This is the way how we have to understand the accounts of trials; we must not think that God desires to examine us and to try us in order to know what He did not know before. Far is this from Him; He is far above that which ignorant and foolish people imagine concerning Him, in the evil of their thoughts. Note this.

same. Jewish ethics, then, requires man, in certain situations, to withdraw.

Man must not always be victor. From time to time triumph should turn into defeat. Man, in Judaism, was created for both victory and for defeat — he is both king and saint. He must know how to fight for victory and also how to suffer defeat. Modern man is frustrated and perplexed because he cannot take defeat. He is simply incapable of retreating humbly. Modern man boasts quite often that he has never lost a war. He forgets that defeat is built into the very structure of victory, that there is, in fact, no total victory; man is finite, so is his victory. Whatever is finite is imperfect; so is man's triumph.

8

In what areas of human endeavor does Judaism recommend self-defeat? Self-defeat is demanded in those areas in which man is most interested, where the individual expects to find the *summum bonum*, the realization of his most cherished dream or vision, where, in the opinion of pragmatic man, it is absolutely necessary for the individual to win, since losing the battle would mean total failure and frustration. It is precisely in those areas that God requires man to withdraw. God tells man to withdraw from whatever man desires the most. It is true of the father of the nation, as well as of plain ordinary people.

What was the most precious possession of Abraham; with what was he concerned the most? Isaac. Because the son meant so much to him, God instructed him to retreat, to give the son away:

“Take your son, your only son, whom you love — Isaac.”¹⁸ What of the ordinary person? Is there, for example, a more sensitive area in the lives of two young people — man and woman — than their love-relationship? Therefore, the principle of self-defeating action must govern the relationship in this area. Sex, if unredeemed, may turn into a brutal, ugly performance which man shares with the beast. Sex, therefore, is in need of redemp-

18. Genesis 22:2.

tion. It must be purged of its coarseness and animality. What action did Judaism recommend to man in order to achieve this purpose? The movement of withdrawal and self-defeat. Only in light of this principle can we begin to understand many of the strict halachic rules of separation.¹⁹

What does man cherish more than the intellect, around which his sense of dignity is centered? Precisely because of the supremacy of the intellect in human life, the Torah requires, at times, the suspension of the authority logos. Man defeats himself by accepting norms that the intellect cannot assimilate into its normative system. The Judaic concept of *קָוָה* represents human surrender and human defeat. Man, an intellectual being, ignores the logos and burdens himself with laws whose rational motif he cannot grasp. He withdraws from the rationalistic position. In a word, withdrawal is required, in all areas of human experience and endeavor; whatever is most significant, whatever attracts man the most, must be given up.

What happens after man makes this movement of recoil and retreats? God may instruct him to resume his march to victory and move onward in conquest and triumph. The movement of recoil redeems the forward-movement, and the readiness to accept defeat purges the uncontrollable lust for victory. Once man has listened and retreated, he may later be instructed to march straight to victory.

Abraham was told to withdraw, and to defeat himself, by giving Isaac away. He listened; God accepted Isaac but did not retain him. God returned him to Abraham:

וַיִּרְשׂ זָרַע אֶת שַׁעַר אוֹיְבָיו

And thy seed shall take possession of his enemies' gate.²⁰

Abraham found victory in retreat.²¹

19. Vide "Catharsis" for an elaboration of the principle of self-defeat.

20. Genesis 22:17.

21. Moses was less fortunate. He withdrew; he gazed upon the land from afar; but his prayers were not fulfilled. He never entered the Promised Land which was only half a mile away. He listened; though his total obedience did not result in victory, God's will is inscrutable.